

УДК 81

UDC

DOI: 10.17223/18572685/45/6

РУСИНСКО-РОСІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЕКВІВАЛЕНТИ ІЗ ЗВІРЯЧИМ КОМПОНЕНТОМ

К. Копорова¹, М. Голубкова², А. Плїшкова³

Пряшівська універсіта у Пряшові –
Інститут русинського языка і культури
ул. 17. новембра, 15, Пряшів, 08005, Словенско

¹E-mail: kkorov@gmail.com

²E-mail: mholubkova@gmail.com

³E-mail: anna.pliskova@unipo.sk

Резюме

В роботі аналізуємо вибрати русинські фразеологічні єдиніці із зоонімічним компонентом. Даємо семантичне пояснення фразеологізмів і наслідно їх порівнюємо з російськими фразеологічними еквівалентами. Ціллю нашої студії є вказати на згоди і розділи у фразеології двох славянських мов – російської і русинської, а то не тільки у фразеологізмах з єдиним або приблизно єдиним значінням і хоснованєм, але таксамо вказуємо на згоди і розділи в символіці русинських і російських фразеологізмів, респ. символіці звірят, котрі в даних фразеологізмах виступають. Як основний матеріал про научну аналізу нам послужили фразеологічні єдиніці, вибрані з русинських і російських фразеологічних словників (Вархол, Івченко 1990; Мокиєнко и др. 2005; Поп 2007).

Ключові слова: русинські фразеологічні єдиніці, російські еквіваленти, ідіоматичні еквіваленти, звірята, компонент.

РУСИНСКО-РУССКИЕ ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ ЭКВИВАЛЕНТЫ С КОМПОНЕНТОМ *ЖИВОТНЫЕ*

К. Копорова¹, М. Голубкова², А. Плишкова³

Прешовский университет в Прешове –
Институт русинского языка и культуры
Словакия, 08005, Прешов, ул. 17 ноября, 15

¹E-mail: kkorov@gmail.com

²E-mail: mholubkova@gmail.com

³E-mail: anna.pliskova@unipo.sk

Авторское резюме

В сообщении анализируются избранные русинские фразеологические единицы с компонентом *животные*. Объясняется семантическое значение отдельных фразеологических единиц, которые сравниваются с их русскими фразеологическими эквивалентами. Цель работы – показать степень сходств и отличий во фразеологии двух славянских языков – русского и русинского. Это касается не только фразеологизмов с одинаковым или приблизительно одинаковым значением. Также подчеркиваются сходства и отличия в символике русинских и русских фразеологизмов или символике животных, которые являются компонентами отдельных фразеологических единиц. При изучении поставленной проблемы материальной основой для анализа послужили русинские и русские фразеологические словари (Вархол, Івченко 1990; Мокиенко и др. 2005; Поп 2011).

Ключевые слова: русинские фразеологические единицы, русские эквиваленты, идиоматичные эквиваленты, животные, компонент.

RUSIN-RUSSIAN IDIOMATIC EQUIVALENTS WITH THE ZOONYMIC COMPONENT

K. Koporova¹, M. Holubkova², A. Plishkova³

University of Preshov – Institute of Rusyn Language and Culture

17 November Street n. 15, 08005, Preshov, Slovakia

¹E-mail: kkorporov@gmail.com

²E-mail: mholubkova@gmail.com

³E-mail: anna.pliskova@unipo.sk

Abstract

This article analyses the selected Rusin zoonymic idioms. The authors explain the semantics of the idioms and compare them with their Russian equivalents.

The article aims to show similarities and differences in the phraseology of the two Slavic languages, Russian and Rusin, not only in terms of equal or nearly equal meanings, but also in the symbolism of Rusin and Russian idioms, especially zoonymic symbols that are found in these idioms. The analysis is based on Rusin and Russian phraseological dictionaries (Varchol, Ivčenko 1990; Mokienko et al. 2005; Pop 2007).

Keywords: Rusin idioms, Russian idioms, idiomatic equivalents, animals, component.

Докладне знання фразеології конкретного языка і її спонтанне вживання в придатному контексті указує на високу культуру чоловіка, а з дідактичного погляду на найвищий ступінь компетенцій в данім языкy. Кідь позераєме на фраземи з погляду культури даного народа і ёго языка, такы форми языкового прояву суть збогачінём каждого языка і свідчать о высокій духовній культурі народа. Фраземи в собі поміщують віками нагромаджену і фіксовану народну мудрость, скушеность предків, котра ся передає як еден з найцінніших кленотів культури народа. В рамках ревіталізацного процесу карпатських русинів і їх материнського языка в посткомуністичных державах підвишений інтерес лінгвістів о сучасный русинський язык дає простор на баданя ай такой дісципліны, як є фразеологія.

Русинська фразеологія є своїм походжінем доста змішана, бо в ній находиме велику міру языковой інтерференції, но в общім має цілославянську основу. Підвишений інтерес о проблематіку

русиньской фразеології приносить конкретны вислідки. В остатніх роках виходять роботи фразеографічного характеру, головно в Закарпатській області України. Найобшырнішим што до числа фразеологізмів є недавно виданий словник Ю. Чорія – *Фразеологізми русинського языка*. Проблематиков фразеологізмів ся занимає і Д. Поп, якого словник сьме у великій мірі хосновали при гляданю російських фразеологічних еквівалентів.

В рамках Словакії на тоту проблематику обертали позорность такы діалектологи, як З. Гануделєва і М. Чижмарова. У своїх научных роботах, вислідком котрых была книжна публікація, проблематику фразеологізмів спрацовали авторы А. Івченко і Н. Вархол. Їх публікація ся стала ключовым матеріалом при нашім аналізованю русиньських фразеологічних єдиніць. Можеме конштатовати, же в сучасности ся лінгвісты на території Словакії проблематиков русиньской фразеології барз не занимають. Підпора вживаня языка є звязана з активным розвитком языка, з потребов приготовлєня основной лінгвістичной літературы, частєв котрой бы мав быти і русиньський фразеологічний словник. Тот є барз важный про школярів, учітелів, журналістів і вшытких, котры активно з языком роблять, жебы собі росшырили свою словну засобу. Якраз то было імпульсом про написаня нашої штудії, котра бы могла мотивовати далшых учених к баданю русиньской фразеології в шыршій контексті.

Звірята во фразеології

Поменованя звірят, як є знаме з общіх інформацій о славянських языках, належать ід тзв. общославянській засобі слов, што значіть, же їх названя є у вшытких славянських языках єднаке, або лем в мінімално змінєній подобі, респ. ту фунгує міджіязыкова омонімія (порівнай російске **собака** і русиньске **собака** в значіню сука – женьський протипол пса). То саме платить ай про сімболіку окремых звірят, котра є тіпічна про вшыткы славянськы народы. Про наше баданя сьме выбрали русиньскы фразеологізми з компонентом домашніх звірят, котры ся у русинів на дворі традиційно находили довгыма сторочами, а поєдны суть інтегралнов частєв невеликого домашнього господарства до днешніх днів – **курка** (і єй мужський протипол **когут**) і **коза** (і єй мужський протипол – **цап**), но а господарство вартує **пес**. Замірюєме ся на аналізу русиньських фразеологізмів, в котрых фігурує дакотре з уведжених звірят і їх наслідне порівняня з фразеологізмами вживаняма в російскім языку. Матеріалом на ексцерпцію русиньських фразеологічних єдиніць нам суть два русиньскы фразеологічны словники: Н. Вархол, А. Івченко (1990):

Фразеологічний словник лемківських говірок східної Словаччини і словник Д. Поп (2011): Русинсько-українсько-руський и русско-русинско-украинский фразеологические словари.

Русиньскы фразеологізми в штудії уводиме в русиньскім літературнім языку. В лапках є уведжена форма, в якій сьме го व्येक्सцерповали із словника, жрідло і сторінка, на котрій ся находить. Выходиме з двох русиньскых фразеологічных словників, якы в лапках записуєме формов призви́ска. Суть то: *Фразеологічний словник лемківських говірок східної Словаччини*, записованый призви́ском авторкы Вархол, а *Русинсько-українсько-руський и русско-русинско-украинский фразеологические словари*, записованый призви́ском автора Поп. Кидь є діалектна форма фразеологізма, котрый є записаный у словнику, згодна з літературнім языком, тогды в лапках діалектну форму фразеологізму не уводиме, але записуєме лем жрідло і сторінку. В части *Компарація русиньско-російських фразеологічных еквівалентів і міра їх згоды* спробуєме на основі єдного выбраного зооніма **пес** вызначіти міру згоды русиньско-російських фразеологічных еквівалентів.

Зоонімы «курка», «курочка» і «когут» во фразеології

Сімболіка куркы і когута

Курку сі чоловік domestikіфіковав веце як пять тісяч років перед нашов еров. Куркы спочатку жыли ведно з людьми з чисто културных і релігійных причін. Тримали ся про піря, на обрядны діла. В домашніх условіях мали куркы од давных часів велике значіня, о чім свідчить много наших традицій. Жыли ведно з людьми в обыстю, в зимі їх звыкли тримати і в сінєх. Квочка зась мала своє місце в хыжи під постілів.

Їдло мало вызначне місце в первістных култовых практиках. Мнясо з куркы і яйця, попри других стравах, были ритуалныма їдлами Славян. Яйця мали магічне значіня, были сімболом нового жывота і плодности. Не могли хыбити на столі при вызначных сітуаціях в жывоті і найвекшых святах в році. Яйце є доднесь нерозділнов частєв великоднєго кошарика, де сімболізує дар нового жывота. Подобне значіня має і курка.

Курячі їдла не могли хыбити на русиньскых свадьбах, нераз курку діставала невіста і до дару. Вірило ся, же курка забезпечить плодность молодых. Іщі доднесь ся поливка на свадьбі звыкне варити із домашніх куток. В многих роботах присвяченых російскому народному свадьбяному обряду ся курка звязує із свадьбов, з плодность, з женьскыма поглавныма органами і непорочность

невісти. В давніх частинах Росії, куди вийшла невіста із церкви, дахто із домашніх розбив яйце і желав невісті багато дітей (Антонякова 2011: 31).

Таксамо куряча поливка ся находити і між трьома стравами, які має принести будучій кумі нанашка дівчака позад того, як буде призвана за куму.

Но курка не була лем символом нового життя. Мала і негативне значіння. Куди курка вночі закоткодакала, було то недобрим знаком – бо «дахто в обыстю вмере» (Burał et al. 2002: 54).

Люде часто відять курку як нечисту і мало інтелегентну. З тим суть повязаны і фразеологічні єдиниці.

Когут був, подобно як курка, символом плодності. Окрем того ся му в традиційній віджині приписовала охоронна функція і спосібність віщити. Таксамо був символом боєвності. Спів когута оголошовав зачаток дня і мав одганяти недобрі сили. Справованя або фарба когута служили на прогнозованя хвілі: куди вилетів на пліт, мала бути шумна хвіля; куди гриб на гною або много співав, віщило то, же буде падати дожд.

Червений когут був іщі в передхристиянських часах символом божества огня і сонця. Нелем старі славянські народи своїм божествам (Перунови або Сварогови) жертвовали червених когутів.

Когуты співають все в єднакім часі. В російській народній вірованю мав спів когутів магічну силу. Куди ся росвивало і когут заспівав уж третій раз, то значило, же нечиста сила уж людём не могла пошкодити (Мокиєнко і др. 2005: 531).

Фразеологізми з компонентом «курка», «курочка» і «когут»

В російській і русинській фразеології є образ курки звязаний з нерозумносьтю ці глупоцьтю. В русинській фразеології ся тот характеристика курки одобразила у фразеологізмах: *розуміти ся як курка до пива / розуміти ша як курка до пива*; (Вархол, Івченко 1990: 76) в значіню «абсолютно ся чому-сь не розуміти» і *курячий мозог / курячий модзюк* (Вархол, Івченко 1990: 85), котрий означує нерозумного, глупого чоловіка. В словнику находиме і синтаксичний варіант вище уведженої фраземи *мозог із курки / модзюк із курки* (Вархол, Івченко 1990: 85) з єднаким значінєм. Подобне значіння має і усталене порівняня (приподобління) *розум як у курки / розум як у курки* (Вархол, Івченко 1990: 115) – «дуже глупий». Курка як створіння неспособне роздумовати выступлять і у фразеологізмі *курка думала, тай здохла / куриця думала та й издохла* (Поп 2011: 45). Тот фразеологізм має в русинській мові іщі варіант з компонентом «пес» –

пес думав, тай здох. Російським еквівалентом є му фразеологізм *курица думала и в суп попала*.

Російський фразеологізм *курам на смех* (о дачім смішнім, абсурднім) ся в етімологічному словнику (Мокиєнко и др. 2005: 366) тлумачить як виражіння російського походжіння, котре значить же: «іщі ай куркам з їх курячіма мозґами, котры ся не знають сміяти, буде смішно з той дурноты і незмыселности». В русиньскім словнику находиме тот самый фразеологізм *куркам на сміх / курьом на сміх* (Поп 2011: 45). В тім припадї мож бы повісти, же до русиньского языка був перевзятий із языка російского.

Коткодаканя курок ся часто порівнує із голоснов бісїдов або із звадов і глуком, котрый при ній vznikать. Прикладом того суть фразеологізми *коткодаче як курка; котра курка много коткодаче, тота ся мало несе / котра куриця много коткодаче, тота ся мало несе* (Поп 2011: 50); *няй ся куркы журають, а не люде / най ся кури журають, а не люди* (Поп 2011: 45). В російській фразеології суть на тім метафорічно-метонімічним переносіню основаны паремії: *Не слушай, где куры кудахчут, а слушай, где Богу молятся; Скажешь курице, а она всей улице; Курица гогочет, а петух молчит* (Антонякова 2011: 101).

Уж споминана традиція (або скоріше мож повісти вірованя) в рихтованю курячіх їдел на свадьбу ся стала мотивом появліня фразеологічної єдиниці *кому свадьба, а курці смерть / кому свадьба, а курицы смирть* (Поп 2011: 42).

Фразеологізм *як змокнута курка* (Вархол, Івченко 1990: 76), котрый означає змученого, депрїмованого чоловіка, ся находить в многих языках (пор. слов. *být [sedieť, stát, chodiť] ako zmoknutá sliepka / kura*, чесь. *být [sedět, stát, chodit] jako zmoklá slepice*, рос. *мокрая курица*). Пряме значіння фразеологізма є ясне – курка, котра змокне, вызерать убого і бідно. Порівняня подобности такого образу мокрої куркы з вызором або способностями чоловіка робить виражіння експресивним. В русиньскім фразеологічному словнику находиме іщі єдно, подібне виражіння – *як змокнуте курятко* (Вархол, Івченко 1990: 76), што бы ся нам могло на першый погляд явити як демінутівный варіант выше уведженого фразеологізма. Фразеологізм *як змокнуте курятко* має але друге значіння – «дуже пьяный», што є знаком рідкого яву – полісемії фразеологізма.

Усталене порівняня *писати як курка з лабков* (Вархол, Івченко 1990: 76), рос. *писать как курица лапой*, є кальков з лат. *gallina scripsit*, што дословно значить «курка написала» із комедії Плавта. Порівняня є знаме і в других славянських языках, наприклад укр. *написав, мов курка лапою* (Мокиєнко и др. 2005: 367).

Чоловік, котрый не є голоден, порівнує ся з млинарёвов курков. В російскім языку є тото саме порівняня: *голодный как курица мельника*. Тото усталене порівняня, котре має іронічний одтінок, находиме в двох словниках: *голодный як млинарська курка / голодный як млинарська курка* (Вархол, Івченко 1990: 76) і *голоден, як мелникова курка / голоден, ги мелникова курка* (Поп 2011: 17). Ту нам вивстає вопрос, котра з тых двох форм бы мала быти штандардизована. Обидві форми суть усталены і вживають ся в залежности од регіону. В русинській лексичі (Ябур і др. 2007) находиме кодифікованы обидві лексеми – «млинаръ» і «мелник». То значить, же штандардизованыма бы, подля нас, мали быти обидві форми фразеологізма: *голодный як млинарська / мелникова курка*.

Курка по западі сонця слабо видить і стає ся безрадных, зато чоловіка, котрый недобрї видить, в Росії порівнують з курков – *слепая курица*. У Русинів чоловікови, котрому ся пощастило і дашто несподівано здобыв або нашов, ся говорить, же *ся му трафило як сліпій курці зерно або нашов як сліпа курка зерно / трафитися як сліпі курці зерно, найти як сліпа курка зерно* (Вархол, Івченко 1990: 76).

О курках є знаме, же скоро ходять спати, а тото перешло і до фразеології: *лігати спати із курками / лігати спати із курками* (Вархол, Івченко 1990: 76). Когути суть зась тіпичны тым, же уже скоро рано встають і будять людей: *спати лігай із курками, а вставай з когутом / спати лігай из курьми, а вставай з когутом* (Поп 2011: 47). В словнику Д. Попа є так фразеологізм *лігати спати із курками* частёв паремії: *спати лігай із курками, а вставай з когутом*.

Боєвность, характерістична про когутів, ся одразила во фразеологізмах *стяти ся як когути / стяти са як когути* (Вархол, Івченко 1990: 67) і *як два когути на єднім дворі / як два когути на єднім дворі* (Вархол, Івченко 1990: 67).

Фразеологічне зрошчія *пустити червеного когута* (Вархол, Івченко 1990: 67) значить «дашто підпалити». Зрошчія є мотивоване уж споминанов сімболиків когута і огня. Фразеологізм є знамый у многих славянських і неславянських языках (пор. рос. *пустить красного петуха*, укр. *пустити червоного півня*, чесь. *posadit komu červeného kohouta [na střechu]* (Мокиенко и др. 2005: 530).

О чоловікови, котрый є слабый, ся іронічно говорить, же *має свалы (силу) як женатый когут* (Вархол, Івченко 1990: 118). Даний фразеологізм має свій лексичный варіант і зо звирячим компонентом «воробель»: *мати свалы (силу) як женатый воробель*.

Зоонімы «коза» і «цап» во фразеології

Сімболіка козы і цапа

Коза была тіпичным домашнім звірятём у русинів. То є повязане з тым, же іщі в 14. сторочу з волоськов колонізаціов ся в Карпатах росшырило пастырство. Козы годували на молоко, мнясо або і скоры. Вдяка ненарочному утримованю коз, їх хов ся росшырив і у бідніших селян – коза была коровов бідных.

В духовній културі є коза або і цап сімболом плодности і енергії. Як єдна з найстаршых зооморфных масок выступлять на ріствяных святах ці других календарных обрядах. У западных славян є коза повязана з фашенґами. У выходных славян зась ходять з масков козы на «старый» Новый рік (котрый ся святкує подля юліаньского календаря) а тыж в день святкованя тзв. Масленіці. Тота традиція воджіня козы ся заховала головно у Українців і Білорусів. В русиньских селах маска козы фігуровала і при свадьбьных грах (Zajinc 2015), де мала еротічний характер. Масками козы были: вывернута нарубы скоро, деревяна голова з рогами і бородов із соломы і з погыблывым пыском.

У вірованях старых славян є коза звірятём, повязаным з демоном, і є сімболом нечістой силы, но таксамо і охоронов од нёй. Козу створив сам діявол, зато ся на нёго подобать. Подля общославяньского вірованя діявол (чорт) ся зьявлює праві в подобі козы. Чорта і козу звязує їх вонкашня подоба: ноги, вуха, рогы, борода. На Закарпатю говорят, же козы колись на ногах мали нохті і лозили по стромах, зато ся цілый час намагають із своїма чортовыма ногами вылізти на стромы (Белова 2015). *Славянская мифология: коза, козёл*. [онлайн]. Доступне на: <http://pagan.ru/slowar/k/koza8.php>). Коза має куртый хвіст, бо діявол, кідь заганяв козы пасти ся, поодрывав їм хвосты.

Коза была поважована за чортове створіня, но єдночасно она сама або части ей тіла служили як охрана од недобрых сил, зато козу ці цапа тримали коло другой худобы. В легендах коза як нечісте звіря, створене діяволом, є опозиціов коровы або вівці, котры суть поважованы за чісты і божы створіня.

Коза была звірятём, котре жертвовали высшым силам. Іщі у старых Жыдів був праві цап тым звірятём, на котрого складовали вшыткы гріхы свого народа і раз за рік проводили обряд, при котрім на выкуплїня тых гріхів жертвовали барана і двох цапів (Мокиенко 1975: 95).

Коза, або скоріше ей мужскый протипол – цап є повязаный з глупостёв. Хоць має бороду, котра є звичайно сімболом мудрости, но у козы є то цалком наспак. Із цапа не є даякого хосна, скоріше наробить шкоду, кідь ся дістане там, де не треба. Цап був оддавна сімболом вшыткого недоброго і глупого.

Фразеологізми з компонентом «коза» і «цап»

Фразеологічне зрощення *козу дерти / козу драсти* (Вархол, Івченко 1990: 68) значить «барз голосно кричати, надавати на когось». У словнику знаходимо і його синтаксичний варіант *як кіби (кобы) козу драли / як кыбы козу драли* (Вархол, Івченко 1990: 68). В російській фразеології є подібний фразеологізм, но з компонентом не «коза», але «цап»: *драць козла*. В російській фразеології даний фразеологізм функціонує в значінню «співати неприємним голосом, фаломно» і є оснований на порівнянню *петь как козёл* (што дословно значить «співати як цап»), бо голос цапа є острій і неприємний (Мокиєнко і др. 2005: 314).

О чоловіку, котрий багато бісидує, ся просторічно говорить, же *має бісиди (речі) як коза бобырёк / мати бісиди як коза бобирёк / мати речі як коза бібків* (Вархол, Івченко 1990: 68). В словацькій мові є такий самий фразеологізм, порів. *mať reči ako koza bobkov*.

Фразеологічний зворот *питу Абрагамови кози пасти / пити Абрагамові кози пасти* (Вархол, Івченко 1990: 18) має значіння «умерти». З таким самим значінням екзистує і форма фраземи *питу ку Абрагамові / пити гу Абрагамові* (Вархол, Івченко 1990: 18), без частини «кози пасти». З того виводимо, же частина фраземи «кози пасти» є ту факультативна, котра не є носителем основного значіння фразеологізма, то значить, же її можемо вихабити.

В русинській фразеології фразеологізм *питу як Сидорова коза* (Вархол, Івченко 1990: 68) ся вживає в значінню «беслідно шезнути». В російській фразеології ся тиж знаходить словозлук «Сидорова коза», но у фразеологічному зрощенні *драць (лупить, пороть, бить) как Сидорову козу*, котрий має значіння «міцно, круто і безжалостно бити дакого». В етимологічному словнику (Мокиєнко 2005 і др.: 311) ся пише, же дане порівняння є знаме у вшитких виходославянських мовах (порів. білорусь. *лупіць як сидарову козу*; укр. *лупцювати як сидорову козу*). Но в русинських фразеологічних словниках такого порівняння не знаходимо.

Цап як символ глупости є презентований і в фразеології. Фразеологізм *глупый як цап* (Вархол, Івченко 1990: 140) має значіння «дуже глупий», а фразеологізм *попів цап / пупув цап* (Вархол, Івченко 1990: 140) означає «глупака, котрий із себе робить мудрого». Подля той характеристики цапа як глупого, дурного створіння, у фразеології ся вживає експресивно створене часослово «уцапіти»: *із того хаоса мож уцапіти / із сього галамана мож уцапіти* (Поп 2011: 35). Вжиттям такого часослова ся зміцнює експресивність вираження (порів. рос. *из этого хаоса сдуреть можно*, укр. *з цього хаосу здуріти можно*).

В російській фразеології символом глупости не є цап, але други звірята. Росіяне порівнюють глупого чоловіка з бараном або із сомаром: *глупый как баран, глупый как осёл* (Stěpanova et al. 2014: 37).

Цап є звіря, з котрого не є хосна, не дає молока, а в порівнянню напр. з бараном – ани вовны. Зато на означіня дакого або дачого, што не приносить ниякого хосна, ся вживать фразеологізм як з *цапа молока / ги з цапа молока* (Поп 2011: 39). В російській фразеології є тот самый фразеологізм: *как с козла молока*, котрый vznikнув скорочінєм поговоркы *польза как от козла: ни шерсти, ни молока* (Мокиенко и др. 2005: 315).

Зоонім «пес» у фразеології

Сімболіка пса

Пес належить к найстаршым domestikіфованым звірятам, іщі з doby камяного віку. Є сімболом вірности, осторожности, охраны і приятельства. Псы ся спершу тримали головно на лов. З початком пастырського способу живота їх люде зачали вивживати і при пашіню худобы.

В народных вірованях псяче і вовче вытя было недобрым знаком, котрый предповідав смерть. Пес, подобно як і вовк, був звязаний з підземным, загробным світом, в котрім провадив душы мертвых і був поважований за посередника міджі світом мертвых і живых (Becker 2007: 115). У дакотрых давных культурах був пес жертвованым при погробі чоловіка, жебы провадив ёго душу у світі мертвых.

Вірило ся, же псы можуть відіти духів, а тым варовати перед небезпеченством. Подля вірованя, кідь пес відів смерть, то брехав з головов спущенов ід земли, но голосным бреханєм міг смерть на час одогнати. Знамінєм скорой смерти дакого в родині было і зъявління ся пса на дворі. Смерть дакого в родині пророковав і факт, кідь пес выгріб на дворі яму (Popelková 2015).

Пес є в народных вірованях звязаний нелем зо смертєв і нещастєм, але подля ёго справованя звык ся прогнотзовати і додж, а то кідь пес жер траву. Пес був звязаний і з віщінєм. На Андрія ці на Рождество подля того, з котрого двора або з котрого боку валала чули дівкы пса забрехати, там ся мали оддати.

Негатівну подобу має пес як образ дачого нечістого, низкого. Скоро у вшыткых культурах означіня «пес» ся вживать в пеєратівнім значіню – як надавка.

Гварить ся, же пес є найліпшыи приятель чоловіка, но у фразеології ся одразили скоріше негатівны асоціації пса. Тоты суть у чоловіка

способені його доместифікацій – мав служити людям головним чином на лов і на вартування маєтку, то значить, же мав викликати страх і респект.

Фразеологізми з компонентами «пес» і «бrehати»

Усталене порівняння *голоден як пес / голодный як пес* (Вархол, Івченко 1990: 100) має значіння «дуже голоден» і явить ся універсальним про багато мов. У російській фразеології йому відповідають усталене порівняння, котре має єднаке значіння і форму, т. з. є його повним еквівалентом: *голодный как собака*. Голоден чоловік ся порівнює і з іншим звір'ятєм, близьким псови – вовком. Дравість стражного пса і дикого вовка з них робить в думанню чоловіка вічно голодні твори. Одрозликує ся то і в далших фразеологізмах: *за сім псів поїсти / за сім псу поїсти* (Вархол, Івченко 1990: 100), *ненажертный пес* (Вархол, Івченко 1990: 100).

Фразеологізм *як псови п'яту лабу / ги псови п'яту лабу* (Поп 2011: 38) ся вживає в значіння «цалком не треба, дочіста не треба». В словнику Д. Попа як російський еквівалент ся уводить фразеологізм *как камень на шее*, котрий має таке саме значіння, але його лексичне зложіння є цалком інакше. В російській фразеології є і фразеологізм, котрий, мож повісти, є повним еквівалентом і з формального боку, то значить, же ся з ним згодує як синтаксичнов структуров, так і лексичным зложінєм: *[нужен] как собаке пятая нога*. В основі єдиниці лежить сполучіння понять, які не мож з погляду логіки сполучати. Виникло, правдоподобно, подля моделі *[нужен] как пятое колесо у телеги* (Мокиєнко і др. 2005: 651); *треба як на возі п'яте колесо* (Вархол, Івченко 1990: 68). В русиньській мові ся од фразеологізма *як псови п'яту лабу* експліцитностей, т. є. розширінєм компонентів, створили і далші фразеологізми: *хыбовати як псови п'ята нога* (Вархол, Івченко 1990: 101), котрий має значіння «цалком не є дачого треба», і *старати ся як пес о п'яту лабу / старати ся як пес о п'яту лабу* (Вархол, Івченко 1990: 101), *стоить як пес о п'яту ногу / стоить як пес о п'яту ногу* (Вархол, Івченко 1990: 101), котрі мають значіння «не старати ся, не хотіти дашто».

Про пса є часто характеристична негати́вна конотація. Тот факт ся рефлектує і у фразеології. Доместифікація і залежність псів од чоловіка підпорили їх негати́вны образны конотації. Пес як варташ обыстя ся асоціює зо злостів. Фразеологічне виражіння *стеклый пес* (Вархол, Івченко 1990: 101) означає барз злого чоловіка. В російській фразеології недобрий чоловік ся таксамо порівнює із псом: *злой как собака; не буди спящую собаку* зо значінєм «не провокуй злого чоловіка». Так як пес є драве звіря, треба ся перед ним стерегти і не

мож му вірити. Недобрий пес може вкусити, зато ся треба перед ним варовати, о чім wypowiedать і фразеологізм *не кори ся із псом, та тя не укусить / не корися из псом, та тя не укусят* (Поп, 2011: 56), котрого еквівалентом є рос. *не дразни собаку – не укусит*. Фразеологізм *німый пес кусать / німый пес кусать* (Поп, 2011: 62) виядрює, же «мерьковати треба на того, хто є тихий, но тайно другим шкодить». На антонімії є основана російська пословиця: *не той собаки бойся, что громко лает, а той, что исподтишка кусает*, котра виядрює то саме, што русинська фразема *німый пес кусать*, но окрем того є іщі доповнена о значіня, же «не треба ся бояти людей, котры суть отворены і прямы». Значіня першой части російської пословиці інтерпретує і словацька паремія *pes, ktorý breše, nehryzie*.

Чоловік собі пса здомашнив на вартованя свого маєтку. Пес ся так асоціює з агресивностєв, є то недобре звіря, котре може напасти на чужого чоловіка або другого пса. Фразеологічний зврат *їсти ся як пси / їсти са як пси* (Вархол, Івченко 1990: 100) значить «твердо ся бити». О людєх, котры ся неперестанно вадять, ся говорить, же *ся грызуть як пси / грызтися як пси* (Вархол, Івченко 1990: 100).

Решпект перед псом і негати́вны асоціації з ним звязаны ся одразили в одношіню і в справованю ся чоловіка ід нєму. *Позерати на дакого тым воком, што на пса / позерати тым воком, шо на пса* (Вархол, Івченко 1990: 33) значить «неприязно ся позерати». Негати́вне справованя ся чоловіка ід псови выкреслюють тыж фразеологічны зврати *вынадати як псови, гулякати як на пса, проклинати як пса* (Вархол, Івченко 1990: 100–101), котры ся вживають в значіню «силно крічати, надавати, лати» і *збити як пса* (Вархол, Івченко 1990: 100), котре значить «барз силно збити».

Пес ся асоціює і з лі́нivistєв. Порівняня *лі́нивий як пес / лі́нивий ги пес* (Поп 2011: 46) є характерне про много языків (порів.: рос. *ленивый как собака*; слов. *lenivý ako pes*; чесь. *líný jako pes*). В русинській фразеології ся лі́нивий чоловік порівнує і з другим зоонімом «вош». Фразеологічне виражіня *лі́нивий як пес* так має свій лексичный варіант з другим звірячим компонентом: *лі́нивий як вош / лі́нивий як вош* (Вархол, Івченко 1990: 35). Лі́нивость пса ся одразила і в далшых фраземах: *хоче ся робити як псови воду хлєптати / са хоче робити як псови воду хлєптати* (Вархол, Івченко 1990: 101) в значіню «не хоче ся робити» і *лежати як пес на паздїрю / лежати як пес на паздїр'ю* (Вархол, Івченко 1990: 100), што значить «ніч не робити».

Тяжкий жы́вот чоловіка ся порівнує із псячим жы́вотом. Тото негати́вне оціні́ня псячого жы́вота одзеркалює російське порівняня *живет как собака*. В русиньскім фразеологічнім словнику находиме тото негати́вне порівняня росшырене о компонент «у студни»: *жыти*

як пес у студні / жыті як пес у студні (Вархол, Івченко 1990: 100) із значінём «барз недобрї / тяжко жыти». Таке саме значіння має і фразема *жыти як псови на хвості / жыті як псу на хвості* (Вархол, Івченко 1990: 100). Но русинський фразеологізм *жыти як пес на хрущох* (Вархол, Івченко 1990: 100) має уже антонімічне значіння: «дуже добрї, заможна жыти». Носителём значіння фразеологізма ся так не явить лем компонент «пес» але і конкретизація місця.

Фразеологізм *нігда із пса солонина не буде / нигда из пса солонина не буде* (Поп 2011: 12) ся вжывать в значіню «нігда із недоброго, не буде добре». В словацькій фразеології є пословиця *nebude zo psa slanina, ani z vlka baranina (a z mora pustatina)*, з котрой ся внаслідку імпліцитности, т. є. скорочіння компонентів, створив фразеологізм *nebude zo psa slanina*. В російській фразеології ся з тым значінём вжывають фраземи з другыма звірячіма компонентами: *вороне соколом не быть; сколько утка не бодрись, а лебедем не быть*.

Лексічны варіанти фразеологізма *требало як пса до церькви / до неба / на погріб*, в котрых ся неґація высвітлює позітивнов формов, ся вжывають у значіню «цалком не было треба». Іронічний одтінок мають і другы фразеологізмы з неґативнов конотаціов: *мам рада як псы джада* (Вархол, Івченко 1990: 100); *пасує як псови дзвінок / пасує як псу дзвонок* (Вархол, Івченко 1990: 100); *коли деревяны псы будуть брехати / коли дерев'яны псы будуть брехати* (Вархол, Івченко 1990: 100).

Приставме ся і при вжываню слова «брехати» в русинській фразеології. Ту мусиме повісти, же значіння даного слова не є у вшыкых славянських языках єднаке, стічає ся ту з явом міджіязыковою омонімії. Покры в словацькім языку слово «brechať» має значіння «гавкати», в українськім языку ся зась слово «брехати» вжывать в значіню «циґанити, кламати». Про російський язык, таксамо як в українськім языку, є тіпичне вжываня слова «брехать» в переносных значіннях «циґанити, огваряти, надавати». Слово «брехати» так має і в русинській фразеології веце значінь. Покры про Пряшівску область (фразеологізмы з Пряшівской области суть зозбераны в словнику: Вархол, Івченко, 1990) є веце тіпичне вжываня слова «брехати» в значіню «гавкати», в Закарпатській области України (Поп 2011) ся зась вжывать в значіню «циґанити, кламати, огваряти». Уведеме дакілько прикладів фразем, в котрых ся вжывать слово «брехати» з різныма значіннями.

Компонент «брехати» ся находить у фразеологізмі *ани пес не брехне / не забреше [за дакым]* (Вархол, Івченко 1990: 100), котрый означує «безвызначного чоловіка». В уведженім прикладі має даный компонент пряме значіння «гавкати». В тім самім значіню є слово «брехати» вжите і в далшім фразеологізмі *коли деревяны псы будуть брехати* (Вархол, Івченко 1990: 100), котрый значить «нігда».

У фразеологічному словнику знаходимо фразу *брехати як пес* (Вархол, Івченко 1990: 100), котра ся вживать на означіня чоловіка, котрый «міцно надає». Тот самий фразеологізм є зафіксований і в другім русиньскім фразеологічному словнику: *бреше як пес / бреше, ги пес* (Поп 2011: 12), но з другим значінєм: «циганить». З конштатованого нам виходить, же усталене сполучєня *брехати як пес* має в русиньській фразеології дві значіня: 1. міцно надавати, 2. циганити, не говорити правду. Презентований фразеологізм є так прикладом єдного з мала припадів, коли єден фразеологізм є носителєм веще значінь, што є явом полісемії фразеологізма, а полісемія є викликана явом міджіязыковой інтерференції контактних языків – в нашім припадї русиньского і словацького на єднім боці, і українського і російського на другім боці. В Росії говорять *брешет как собака* о чоловікови, котрый не говорить правду або бісїдує пусто. Тото порівняня є основане на тім, же коли пес гавкать без будь-якой причіны, тогды Росіяне говорять, же він бреше.

Далшы приклады русиньських фразеологізмів, в котрых ся слово «брехати» вживать зо значінєм «циганити»: *не бреш, бо умреш* (Поп 2011: 81); *збрехав неборак, і счервенїв як рак / збрехав неборак, и почиллинїв ги рак* (Поп 2011: 81).

Русиньський фразеологізм *бреше як пес / бреше, ги пес* (Поп 2011: 12) із значінєм «циганить» має свій російський еквівалент *врет как сивый мерин*. Поки в русиньскім фразеологізмі ся чоловік, котрый циганить, порівнує із псом, у Росіян є в тім припадї сімболом циганства «сивый мерин». Слово «мерин» є перевзяте із монгольського языку і значить «кінь»; а «сивый» в тім сполучєні значить «старый».

Компарація русиньско-російських фразеологічних еквівалентів і міра їх згоди

Велику згуду русиньско-російських фразеологізмів мож обяснити тим, же тоты языки мають общу языкову базу, бо обидва належать до выходной групи славянських языків. Зато, же іде о народы близкы в етнічнім і языковім одношіню, суть про них у великій мірі общі і образны асоціації, котры суть зафіксованы у фразеології. Іде о єднаке назераня чоловіка на світ.

Менталны знакы народа, як і ёго култура представляють неєднотный яв: ведно з народностно-шпеціфічными знаками ся в менталности одражають тыж міджінародны і універзалны, общі про людей характерістікы. Інтернаціональными ся являть фразеологізмы, котры ся дістали до різних языків переважно із текстів античних і середньовічних писателїв, знамых у світовій літературі.

Богатым жрідлом інтернаціональних фразеологічних єдиниць суть фразеологізми церковно-книжного походження, респ. біблічного ці євангелічного. Інтернаціональними суть і фразеологізми походженням близьки або тотожні подля свого історичного розвитку, які належать к общоетімологічному фонду (Фирсова 2012: 179).

На компарацію русинських і російських фразеологізмів саме выбрали фразеологізми із звірячим компонентом «пес», котры саме выексцерповали із словника Д. Попа. Доведна саме нараховали 32 русинських фразем і паремій з компонентом «пес». Є то репрезентативна зорка фразеологізмів, на основі котрой попробуємо указати міру згоды і одлишности русинських фразеологізмів з їх російськими еквівалентами.

В рамках компарації заділюємо фразеологізми до чотырёх груп подля того, в якім розсягу суть еквіваленты згодні з формального боку.

Выексцерпованы фразеологізми розділиме до груп з погляду міри тотожности їх форми на:

1. Фразеологізми, котрых форма є тотожна, называєме **повными еквівалентами**. Мають єднаке лексичне зложіння і граматичну структуру.

Ту заділюємо:

Русинський фразеологізм	Російський еквівалент
<i>богатый як пес на блыхы</i> (богатый, ги пес на блыхы, Поп, с. 6)	<i>богатый как собака на блохи</i>
<i>брехливого пса далеко чути</i> (брехливого пса далеко чути, Поп, с. 7)	<i>блещущую собаку далеко слышно</i>
<i>знати як пса</i> (кіряти, ги пса, Поп, с. 15)	<i>знать как собаку</i>
<i>жыють як пес із мачков</i> (живуть, ги пес из мачков, Поп, с. 28)	<i>живут как собака с кошкой</i>
<i>гойть ся, як на псови</i> (гойтиться, ги на псови, Поп, с. 30)	<i>заживает на нем, как на собаке</i>
<i>злого пса і по смерти довго памятають</i> (злого пса и по смерти довго памятавуть, Поп, с. 32)	<i>злую собаку и после смерти долго помнят</i>
<i>лащіти ся як пес</i> (лащиться ги пес, Поп, с. 45)	<i>ласкаться как собака</i>
<i>лїнивий як пес</i> (лїнивый ги пес, Поп, с. 46)	<i>ленивый как собака</i>
<i>пан радый псови, а не хвостови</i> (пан радый псови, а не хвостови, Поп, с. 70)	<i>пан радуется псу, а не хвосту</i>
<i>зато пес махатъ хвостом, бо хвіст не годен махати псом</i> (за тото пес махатъ хвостом, ош хвўст не годен махати псом, Поп, с. 74)	<i>потому пес махает хвостом, что хвост не может махатъ псом</i>
<i>легше їмити брехача, як хромого пса</i> (легше имити брехача, ги хромого пса, Поп, с. 75)	<i>проще поймать брехуна, чем хромого пса</i>

<i>пес і на честного гавкати буде</i> (пес и на чесного гавкати буде, Поп, с. 80)	<i>собака и на честного лаять будет</i>
<i>песі / псячі голоса не ідуть на небеса</i> (писы голоса не идут на небеса, Поп, с. 81)	<i>собачьи голоса не идут в небеса</i>

Найбівше заступлїня мають повны фразеологічны еквіваленты. Тота група представлять веце як єдну третину із порівнованої взорки, точнїше 41 %, што чїслом творить доведна 13 фразеологізмів із 32 порівнованих.

При порівнанню русиньських і російських фразеологічних єдиниць в першій групі можеме відіти повну згоду русиньських і російських фразеологічних єдиниць. Тоты фразеологізмы мають общославянське походжіня, респ. дакотры із них (напр. *жыють як пес із мачков*) суть інтернаціоналізмами. Русиньський фразеологізм і єго російський еквівалент суть з конштрукцного погляду єднакым тіпом, то значить, же ся в них захоплює тотожна конштрукція. Розділ міджі нима є лем в інакшій роді звірячого компонента (*пес – собака*).

2. Фразеологізмы, котры не суть повныма еквівалентами, но з **формального боку** суть ся **барз подобають** і одлишують ся лем у малій мірі. Може ту йти о малый ґрамаітїчний ці сінтаксічний розділ, або є змінєный дакотрый із лексічных компонентів фразеологізма.

Ту заділюєме:

Русиньський фразеологізм	Російський еквівалент
<i>гоїть ся, як на псови</i> (гойиться, ги на псови, Поп, с. 30)	<i>заживает на нем, как на собаке</i>
<i>і пес ся тогды збісїть, коли му найліпше</i> (и пес ся тогды збісїть, коли му май горазд, Поп, с. 36)	<i>и собака с жиру бесится</i>
<i>набрати ся як пес вушей</i> (набратися ги пес вуши, Поп, с. 51)	<i>набраться как собака репьев</i>
<i>не кори ся із псом, та тя не укусьть</i> (не кори-ся из псом, та тя не укусьть, Поп, с. 56)	<i>не дразни собаку – не укусит</i>
<i>не позерай на пса, а на того, чий пес</i> (не позерай на пса, ай на того, чий пес, Поп, с. 61)	<i>не смотри на собаку, а смотри, чья она</i>
<i>дай коньѡи вївса, пак го гонь як пса</i> (дай конь-ови вўса, пак го кірай ги пса, Поп, с. 80)	<i>сначала лошадь покорми, потом уже ее гони</i>
<i>німый пес кусать</i> (німый пес кусать, Поп, с. 62)	<i>не той собаки бойся, что громко лает, а той, что исподтишка кусает</i>

Другу групу творять фразеологізмы, в котрых находимє з формального боку малы розділы в окремых языковых ровинах.

До цієї групи саме віднесли 7 фразеологізмів із 32 порівняваних, що становлять 22 %. Ті фразеологізми мають однаке походження і однакого мотиванта – зоонім. В процесі вживання і передавання фразеологізмів з генерації на генерацію носителі мови дакотри фразеологізми собі пристосовують. Можливо, що кожен мови є унікальний своїми виражальними і називальними можливостями, що проявляється в межах даної групи фразеологізмів.

З конструктивного погляду в даних еквівалентах ми знайдемо той самий тип. Ми можемо це побачити і деякі розділи. Розділом із синтаксичного боку є фраза *і пес ся тогды збісиль, коли му найліпше*, котра і в російській мові має речинну конструкцію (*и собака с жиру бесится*), але в межах русинської мови є її форма розширена, представляє зложене речення. Подібним випадком є і фразеологізм *німий пес кусать*, котрий має в російській мові форму зложеного речення (*не той собаки боясь, что громко лает, а той, что исподтишка кусает*). В межах обох мов є ті фразеологізми мотивовані зоонімом «пес» і з конструктивного боку представляють фразу.

3. Фразеологізми з **іншим звірячим компонентом** – належать до анімалістичних фразеологізмів, але в русинській і в російській мові є мотивовані різними тваринами.

Ми віднесемо:

Русинський фразеологізм	Російський еквівалент
<i>нігда із пса солонина не буде</i> (<i>нигда из пса солонина не будет</i> , Поп, с. 12)	<i>вороне соколом не быть</i>
<i>бреше як пес</i> (<i>брешет, как пес</i> , Поп, с. 12)	<i>врет как сивый мерин</i>
<i>голоден і пес не гавкать</i> (<i>голоден и пес не гавкает</i> , Поп, с. 17)	<i>голодной курице просо снится</i>
<i>із пса нігда не буде солонина</i> (<i>из пса нигда не будет солонина</i> , Поп, с. 79)	<i>сколько утка не бодрись, а лебедем не быть</i>

Третя група є кількістю найменша. Віднесли саме до неї чотири фразеологізми, що становить лише 12 %. Найбільшим розділом в даних фразеологічних еквівалентах є їх звірячий компонент, котрим є мотивовані. Конкретні вираження в російських фразеологізмах не є пов'язані із псом, але з різними тваринами.

Для класифікації з конструктивного погляду можемо сказати, що еквіваленти представляють однакий тип з погляду їх конструкції. Хоча деякі синтаксичні розділи ми побачимо. Наприклад, фразеологізм *із пса нігда не буде солонина* має в русинській мові конструкцію простого речення, а в російській мові є той фразеологізм зложеним реченням (*сколько утка не бодрись, а лебедем не быть*). Але в обох мовах їх віднесемо до фраз.

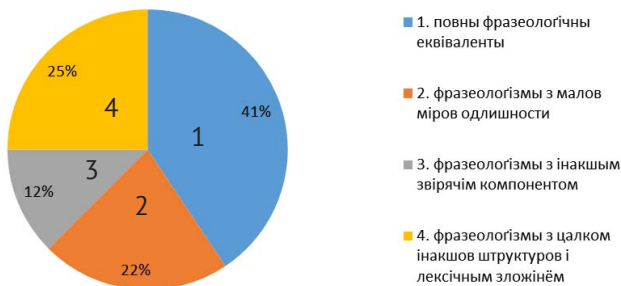
4. Фразеологізми, котры **не мають** в російскім языку **еквівалент зо звірячім компонентом** – мають єднаке значіння, яке є але виражене другыма лексічныма компонентами. Їх штруктура є цалком інакша. Покры в єднім языку можуть мати фразеологізми неречінёву штруктуру, їх еквівалентом у другім языку може быти паремія.

Ту заділюємо:

Русинський фразеологізм	Російський еквівалент
голоден як пес (<i>голоден, ги пес</i> , Поп, с. 17)	голоден, будто век не едал
не навчить ся пес плавати, докы ся му у вуха не наллїє (<i>не навчиться пес плавати, докіль му ся у вуха не наллє</i> , Поп, с. 18)	горький опыт учит
загойть ся, як на псови (<i>загойиться, ги на псови</i> , Поп, с. 23)	до свадьбы заживет
як псови пята лабу (<i>ги псови пята лабу</i> , Поп, с. 38)	как камень на шее
кобы пес не справ, та бы пук (<i>кобы пес не с....в, та бы пук</i> , Поп, с. 41)	коли б жил покойничек, так бы не помер
пес псови брат (<i>пес псови брат</i> , Поп, с. 67)	одна думка, одно сердце
мачка-псови, а пес-хвостови (<i>мачка-псови, а пес-хвостови</i> , Поп, с. 78)	сказал кум куме, кума свату, а сват брату, и пошел разговор со двора на двор
пес пса по хвостї познає (<i>пес пса по хвосту спознає</i> , Поп, с. 90)	черт черта узнает по рожкам, а ведьма ведьму – по хвосту

При порівнянню русинських і російських фразеологічних єдиниць, заділених до 4. ґрупи, найвеце ся проявляють як языковы одлишности, так і одлишности тіпічны про фразеологію тых языків. Тота ґрупа в нашій класіфікації має друге найбівше заступлїня. Вісем фразеологізмів, котры сьме ту заділили, творить доведна 25 %. Порівнованы фразеологізми мають в тых языках інакшу конштрукцію. Покры в русинськім языку суть даны фразеологізми мотивованы зоонімом «пес», в їх російських еквівалентах ся єднаке значіння передає цалком іншакым лексічным зложінєм. Великы розділы суть і в конштрукції конкретных еквівалентів. Покры в єднім языку мають форму простого речіння, в другім функціонують з росшыренов зложноречінёвов конштрукціов. В русинськім языку є фразеологізм *загойть ся, як на псови* усталеным порівнанєм, в російскім языку є то фразеологічне зрощіння, котре не має форму порівняння (*до свадьбы заживет*).

Міру згоды русинсько-російських фразеологізмів з компонентом «пес» з формального боку демонструє граф 1.

Граф. 1. Міра згоды русинсько-російських фразеологічних еквівалентів з формального боку.

При зобщи́ню нашого члені́ня фразеологі́змів бы́ сьме першы́ дві́ гру́пы фразеологі́змів заді́лили і́д є́днакым, об́щім по сво́й мо́тиваці́і і́ формі́ русинсько-росі́йськым фразеологі́чным екві́валентам. Третья́ і́ четверта́ гру́па фразеологі́змів за́сь презенту́є розді́лы фразеологі́чных є́диниць, то́ значі́ть фразеологі́змів, в котрых́ ся є́днаке значі́ня выража́ть помочов́ іншого́ лексі́чного зложі́ня фразеологі́змів.

ЛІТЕРАТУРА

Антонякова 2011 - *Антонякова Д.* Русская фразеология в зеркале суверенитета. Прешов: Изд-во ФФ ПУ, 2011. 177 с.

Becker 2007 - *Becker U.* Slovník symbolů. Praha: Portal, 2007. 351 с.

Белова 2015 - *Белова О.В.* Славянская мифология: коза, козёл [Електронічний zdroj]. URL: <http://pagan.ru/slowar/k/koza8.php> (дату́м по́позера́ня: 05.06.2015).

Buraľ et al. 2002 - *Buraľ et al.* Uličská dolina. Humenné: Redos, 2002. 112 с.

Вархол, Івченко 1990 - *Вархол Н., Івченко А.* Фразеологічний словник лемківських говірок східної Словаччини. Братіслава: Словацьке педагогічне видавництво, 2002. 159 с.

Zajinc 2015 - *Zajinc J.* Kozá [Електронічний zdroj]. URL: <http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=4223> (дату́м по́позера́ня: 05.06.2015).

Мокиенко 1975 - *Мокиенко В.М.* В глубь поговорки. М.: Просвещение, 1975. 174 с.

Мокиенко и др. 2005 - *Мокиенко В. и др.* Русская фразеология: историко-этимологический словарь. 3-е изд. М.: Астрель, 2005. 928 с.

Поп 2011 - *Поп Д.* Русинсько-українсько-руський і русско-русинсько-український фразеологічні словари. Ужгород, 2011. 243 с.

Popelková 2015 - *Popelková K. Pes* [Електронічний здрой]. URL: http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=2721&no_cache=1&sword_list%5B%5D=pes (датум попозераня: 15.06.2015).

Stěpanova et al. 2014 - *Stěpanova L. et al. Rusko-česko-slovenský slovník frazeologických synonym*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. 394 с.

Фирсова 2012 - *Фирсова И.М.* К вопросу изучения национального и интернационального компонентов во фразеологии // Гуманитарные и социальные науки [онлайн]. 2012. № 1. С. 177–183. [цит. 2015-06-19]. Доступне з: http://hses-online.ru/2012/01/10_02_20/21.pdf. ISSN 2070-1403

Ябур и др. 2007 - *Ябур В. и др.* Русинська лексика. Пряшів: Русин і Народны новинки, 2007. 348 с.

REFERENCES

Antonyakova, D. (2011) *Russkaya frazeologiya v zerkale suyeveryiya* [Russian phraseology in the mirror of superstitions]. Preshov: FF-PU.

Becker, U. (2007) *Slovník symbolu* [The Dictionary of Symbols]. Prague: Portal.

Belova, O.V. (n.d.) *Slavyanskaya mifologiya: koza, kozyol* [The Slavic mythology: goat, she-goat]. [Online]. Available from: <http://pagan.ru/slowar/k/koza8.php> (Accessed: 5th June 2015).

Buraľ, M., Francúz, J. & Warchol, J. (2002) *Uličská dolina* [Ulicske Valley]. Humenne: Redos.

Varkhol, N. & Ivchenko, A. (2002) *Frazeologichniy slovník lemківskykh hovirok skhidnoyi Slovačchyny* [The Phraseological Dictionary of Lemko dialects of Eastern Slovakia]. Bratislava: Slovatske pedahohichne vydavnytstvo.

Zayints, J. (n.d.) *Koza* [Goat]. [Online]. Available from: <http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=4223> (Accessed: 5th June 2015).

Mokiyenko, V.M. (1975) *V glub' pogovorki* [In the depths of the proverb]. Moscow: Prosveshcheniye.

Mokiyenko, V.M. et al. (2005) *Russkaya frazeologiya: istoriko-etimologicheskii slovar'* [Russian Phraseology: The Historical and Etymological Dictionary]. 3rd ed. Moscow: Astrel'.

Pop, D. (2011) *Rusins'ko-ukrayins'ko-rus'kyy i russko-rusinsko-ukrainskiy frazeologicheskie slovari* [The Rusyn-Ukrainian-Russian and Russian-Rusyn-Ukrainian Phraseological Dictionaries]. Uzhhorod: [s.n.].

Popelkova, K. (n.d.) *Pes* [Dog]. [Online]. Available from: http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=2721&no_cache=1&sword_list%5B%5D=pes (Accessed: 5th June 2015)

Stěpanova, L. Et al. (2014) *Rusko-Chesko-Slovenski slovník frazeologitskikh sinonim* [The Russian-Czech-Slovak Phraseological Dictionary of Synonyms]. Olomouts: Univerzita Palatskeho.

Shikhova, T.M. (2012) *Internatsional'naya frazeologiya v diakhronicheskom i sinkhronicheskom aspektakh* [International phraseology in synchronic and diachronic aspects]. Arkhangelsk: Pomor State University.

Firsova, I.M. (n.d.) *K voprosu izucheniya natsional'nogo i internatsional'nogo komponentov vo frazeologii* [On the national and international components in phraseology]. [Online]. Available from: http://hses-online.ru/2012/01/10_02_20/21.pdf (Accessed: 19th June 2015).

Yabur, V. et al. (2007) *Rusin'ska leksika* [The Rusyn vocabulary]. Pryashiv: Rusyn i Narodnŭ novynkŭ.

Копорова Кветослава – філозофії доктор, лінгвістка, одборна асистентка Інституту русинського языка і культури Пряшівської університету в Пряшові (Словенско).

Копорова Кветослава – доктор філософії, лінгвіст, асистент Інституту русинського языка і культури Пряшевського університету в Пряшеві (Словакия).

Koporova Kvetoslava – Institute of Rusyn Language and Culture – University of Preshov (Slovakia).

E-mail: kkoporov@gmail.com

Голубкова Михаела – магістер, докторандка Інституту русинського языка і культури Пряшівської університету в Пряшові (Словенско).

Голубкова Михаела – магістр, аспірант Інституту русинського языка і культури Пряшевського університету в Пряшеві (Словакия).

Holubkova Mikhaela – Institute of Rusyn Language and Culture – University of Preshov (Slovakia).

E-mail: mholubkova@gmail.com

Плішкова Анна – філозофії доктор, доцент, соціолінгвістка, директорка Інституту русинського языка і культури Пряшівської університету в Пряшові (Словенско).

Плишкова Анна – доктор філософії, доцент, соціолінгвіст, директор Інституту русинського языка і культури Пряшевського університету в Пряшеві (Словакия).

Pliskova Anna – Institute of Rusyn Language and Culture – University of Preshov (Slovakia).

E-mail: anna.pliskova@unipo.sk